

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Букач В.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін
ІННІПП НАВС

Здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Визначаючи правовий статус Уповноваженого, Закон представляє його посадовою особою, статус якої регламентується Законом України «Про державну службу». Ця ж четверта стаття закріпила принцип незалежності Уповноваженого, що полягає в тому, що він здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів та їх посадових осіб. Цей принцип також доповнюється ч.1 ст.20 Закону, що забороняє втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб у діяльність Уповноваженого, а також тим фактом, що Уповноважений може співпрацювати із різними складами Верховної Ради України, а не тільки з тим, що його обрав, так як термін його повноважень довший за термін повноважень українських парламентарів (крім того повноваження Уповноваженого не припиняються і не обмежуються у разі розпуску або саморозпуску Парламенту України). Ще однією запорукою незалежності Уповноваженого є його фінансова незалежність, адже фінансування його діяльності і діяльності його секретаріату провадиться за рахунок Державного бюджету України та щорічно передбачається в ньому окремим рядком.

Стаття 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» закріпила широкий перелік прав Уповноваженого, що відображають його взаємодію з органами державної влади та іншими суб'єктами. Серед таких: право невідкладного прийому першими посадовими особами Української держави, право присутності на засіданнях будь-яких державних і недержавних органів, право активної участі в судовому провадженні, право безперешкодного відвідування будь-яких державних і недержавних структур, право на ознайомлення з будь-якою інформацією, будь-якими документами тощо.

Останнім в цьому переліку прав є п.12, що закріплює за Уповноваженим право «перевіряти стан додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, в тому числі тими, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність». На думку деяких вчених, ця норма суперечить п.3 ст.121 Конституції України, згідно з якою нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, покладено на органи прокуратури. Ними це вважається зіткненням правових норм, «конфліктом повноважень» двох державних структур. Але, слід знову наголосити, що омбудсмен доповнює існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, крім того, його правозахисна діяльність спрямована (акцентована) саме на захистові прав людини. Тому вбачати тут якісь суперечливості або колізії, а тим більше конфлікт цього б там не було, не має жодних підстав.

Важливим питанням є питання про акти реагування Уповноваженого щодо порушень Конституції та законів України, а також ратифікованих міжнародних договорів України стосовно прав і свобод людини і громадянина. Так, у ст. 15 Закону виділено два види таких актів: конституційне подання Уповноваженого та подання до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми

власності та їх посадових і службових осіб. Цією ж статтею дано визначення змісту зазначених актів реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Систематизувавши діяльність інституту Уповноваженого, виділяють такі три її стадії:

- перша стадія – одержання Уповноваженим відомостей про порушення прав і свобод людини і громадянина;
- друга стадія починається, якщо Уповноважений приймає звернення до свого розгляду; вона включає велику кількість повноважень Уповноваженого з самого дослідження фактів порушень прав і свобод людини і громадянина;
- третя стадія – складання Уповноваженим висновку, який має форму подання і надсилається особі, яка звернулася, посадовій особі або органу, у чій рішенні, діях (бездіяльності) Уповноважений виявив такі порушення, а також при необхідності подається до парламенту. Висновок, як правило, містить рекомендації та пропозиції посадовим особам установ, підприємств, організацій, які порушили права людини, щодо можливих заходів для поновлення прав і свобод людини і громадянина. Ці органи обов'язані у фіксований місячний термін направити Уповноваженому відповідь.

Конституційне запровадження інституту омбудсмена в Україні стало важливим кроком у розвитку демократичних процесів, що спрямовані на подальше зміцнення статусу особи, гарантій реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина.

ТЕНДЕНЦИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ПРАВА И МОРАЛИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА

Хримли И.А., к.филос.н., доцент кафедры конституционного та административного права Национального транспортного университета
Дмитрук Т.О., старший преподаватель кафедры конституционного та административного права Национального транспортного университета

Сегодня в планетарном масштабе активно развиваются процессы интернационализации, преодолевающие экономическую, политическую и идеологическую разобщенность мирового социума. Процесс глобализации по-новому организует жизненный мир человечества. Мирустройство замкнутых национальных государств постепенно уступает место глобальному сообществу открытых друг другу наций.

В новом тысячелетии никакая национальная экономика, политика, культура не может успешно развиваться без многопланового использования современных глобальных сетей (экономических, финансово-банковских, информационных, коммуникативных).

Возрастает динамика социальных связей, относительно быстро происходит их трансформация. Коммуникация предполагает внимание и уважение к человеку, умение и способность слушать и говорить, она направлена на достижение человечеством единого миропонимания и ориентации в общей деятельности.

Это достигается толерантностью, то есть уважением к правам других членов социума высказывать мысли, придерживаться определенных ценностей, что и реализуется в правовом обеспечении основных конституционных прав на свободу религии, веры, совести и мыслей. Прежний способ организации планетарного сообщества оказался малоэффективным. Он сейчас претерпевает кардинальные трансформации, преобразующие его в мегаобщество.

Сегодня мировое сообщество находится на пути формирования нового миропорядка, от оптимальной организации которого зависит его существование. Социуму необходим более высокий уровень управления процессами как на национальном, так и на глобальном уровне. Остановить саморазрушение мира можно, если его движение преобразовать в разумно управляемое.